

VISLIJN

INFOBLAD OVER DE OPENBARE VISSERIJ IN VLAANDEREN - JAARGANG 2018

4

OP STAP MET
NATUURINSPECTIE
LIMBURG

11

HENGELN IN DE
VIJF PROVINCIES

24

VISPASSAGES
STIMULEREN MIGRATIE

28

DRAMATISCH
WEINIG PALING IN
VLAAMSE WATEREN

Bijlage
**Visreglement
2018**



AGENTSCHAP
NATUUR & BOS



OP ALGEMEEN VERZOEK

22 edities en evenveel jaren verder blijkt de houdbaarheidsdatum van Vislijn nog niet overschreden. Bij een bevraging van bijna 15000 hengelaars gaf ruim 77 procent de voorkeur aan Vislijn in gedrukte vorm. Daarom heb je "op algemeen verzoek" weer een tastbare editie in handen. Uiteraard leeft er ook een digitaal alter ego op www.natuurenbos.be/visserij.

We nemen je deze keer mee op visserijcontrole langs de Maasplassen. Onze natuurinspecteurs zijn bij de meeste hengelaars graag geziene gasten, handhaving op algemeen verzoek dus. Na 22 jaar is de voorraad aan hengelmogelijkheden niet uitgeput, integendeel. We smeden nieuwe allianties met lokale besturen, hengelverenigingen en vrijwilligers om het aanbod aan openbaar hengelwater te verruimen.

Intussen bouwen onze waterbeheerders met de steun van het Visserijfonds continu verder aan het huis van de vissen. Het water in riviervalleien krijgt weer ruimte, stuwen worden voorzien van vispassages en in verborgen hoekjes van de kanalen verschijnen echte schuilplaatsen voor vissen.

Jammer genoeg zit het niet iedereen mee, neem nu maar de paling. De toestand van deze wonderlijke wereldreiziger baart ons zorgen. Een update hierover en nog veel meer vind je op de volgende 32 pagina's.

Veel leesplezier!

Joke Schauvliege
Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw

COLOFON

VISLIJN is een jaarlijks magazine van het Agentschap voor Natuur en Bos. Verantwoordelijke uitgever: Marie-Laure Vanwanseele, woordvoerder, Agentschap voor Natuur en Bos, Havenlaan 88 bus 75, 1000 Brussel. Redactie, samenstelling en vormgeving: Matthias Van Milders / Toast Confituur - toastconfituur.be / Rudi Yseboodt, Kristof Vlietinck, Tom Vermijlen - Agentschap voor Natuur en Bos. Foto's: © Thierry De Coninck - Arofax, tenzij anders vermeld. Drukwerk: Drukkerij Steylaerts - www.drukkerijsteylaerts.be. De meningen die derden in dit magazine vertolken vallen buiten de verantwoordelijkheid van het ANB.

www.natuurenbos.be/visserij

INHOUD



4

OP STAP MET NATUURINSPECTIE LIMBURG

Vislijn ging mee met twee natuurinspecteurs. Conclusie? Hengelaars moedigen controles aan.

7

VISVERLOF ONLINE AANVRAGEN KAN NU SNELLER

De online applicatie www.visverlof.be is helemaal vernieuwd.

8

ONDERWATERKOOIEN GEVEN VISSEN VEILIG ONDERKOMEN

Kunstmatige paaiplaatsen beschermen vis op Kanaal Leuven-Dijle.



9

VISPASSAGE HELPT VISSEN VOORBIJ GALDERMANSMOLEN

Interview met gedeputeerde Ludwig Vandenhove: "Perfect huwelijk van natuur en visserij."

10

LOODALTERNATIEVEN WORDEN STEEDS INTERESSANTER

Lood is ongezond voor vis en mens. Gelukkig kan het zonder.



11

HENGELLEN IN DE VIJF PROVINCIES

Vislijn trok op reportage aan vijf bijzondere viswaters.

16

KOLKENDE WATERVALLEN KIJKEN IN KRUIBEKE

Bekijk een waterspektakel in de Polders van Kruibeke.



24

VISPASSAGES STIMULEREN MIGRATIE

Passages zijn een noodzakelijke schakel in de tocht naar het paaigebied.

27

BIJZONDERE VANGSTEN



28

DRAMATISCH WEINIG PALING IN VLAAMSE WATEREN

Interview met palingspecialist Claude Belpaire: "Eet geen zelf gevangen paling."



Eerst moet de dienstboot te water, dan kan de inspectie beginnen.



"De meeste hengelaars moedigen onze controles aan."



"Rond de grens geven we mensen het voordeel van de twijfel."



In De Spaanjerd zie je zeiljachten en motorboten.



De conclusie na de inspectie is positief.




"De ene avond controleren we dertig hengelaars, de andere drie. Je kan dat niet altijd voorspellen."



Op tocht met de Natuurinspectie

“Hengelaars moedigen controles aan”



Hengelen kan niet zonder regelgeving. En voor de naleving van die regels zijn regelmatige controles op en aan het viswater noodzakelijk. Vislijn trok op een zonnige vrijdagavond in juni mee op inspectie met natuurinspecteurs Carlo en Koen. De locatie? De Maas en de Maasplassen in Noord-Limburg.

In jachthaven De Spaanjerd in Ophoven (Kinrooi) laten Carlo van der Veen en Koen Schreurs hun dienstboot te water. Ganzen, futen en meerkoeten dobberen intussen rustig rond tussen de aangemeerde zeiljachten en motorboten. Behoedzaam stuurt Carlo de boot naar de grindplas aan de Spaanjerd. Op de plas maken uit kluiten gewassen boten en een groep drijvende buizen duidelijk dat de grindwinning nog steeds actief is. “Onlangs vonden we enkele dode watervogels tussen de drijvende buizen”, vertelt Carlo. “Ze stierven door de honger omdat ze niet meer konden wegvliegen. Dat signaleerden we aan het grindwinningsbedrijf. Ook dat is onze job. Het bedrijf heeft nu netten gespannen zodat de vogels niet meer tussen de buizen kunnen.”

“Visserijcontrole!”

“Koen, recht voor ons vaart een vissersboot”, roept Carlo plots. Koen heeft het ook gezien. “Visserijcontrole!”, roept hij als we de boot naderen. Intussen stelden de inspecteurs al vast dat de twee hengelaars samen drie lijnen in het water hebben. Ze gaan dus niet boven de maximum toegelaten twee lijnen per persoon. Hengelaar Mathy Vankerkom en zijn maat halen spontaan hun visverlof uit hun portefeuille. “Ik vind zo’n controle heel goed”, zegt hij. “Het mag zelfs vaker gebeuren. Zo worden de hengelaars beloond die zich aan de regelgeving houden. Want je ziet soms wel wat, zeker als het donker is. Hengelaars met te veel lijnen, vuurtje stook aan de waterkant.”

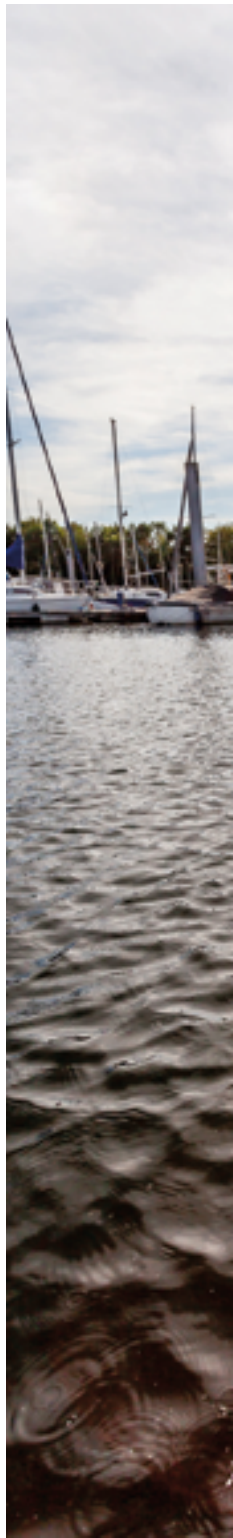
Na de controle van de visverloven keuvelen de inspecteurs en de hengelaars nog even over de vangst. “Vandaag valt het wat tegen”, zegt Mathy. “Maar dit voorjaar ving ik al een meer-

val van 1,84 meter. En een baars van een halve meter. Sjiek, man. Voor zo’n oudje moet je zorg dragen. Ik heb hem dan ook teruggezet.” Met een joviale zwaai nemen de heren afscheid. “Van alle groepen die we controleren, reageren de hengelaars het meest enthousiast”, vertelt Koen als we verder varen. “Net als deze heren moedigen de meeste hengelaars onze controles aan.”

Voordeel van de twijfel

Na het rondje op de plas aan de Spaanjerd varen we de Maas op. De grens met Nederland ligt hier middenin het water. “Op het water passeer je die grens voortdurend”, zegt Carlo. “Als een Nederlandse boot even over de grens vaart, gaan we niet meteen controleren. We geven mensen het voordeel van de twijfel, want het is niet altijd duidelijk op welk grondgebied je vaart. Maar als de boot duidelijk op Belgisch water vaart, dan gaan we wel over tot controle.”

Terwijl we de Maas afvaren, zoekt een motorboot ons voorbij. Dat hij veel te snel vaart, is meteen duidelijk. Maar controle op zaken als snelheid of dronkenschap is voer voor de politie. Daarvoor zijn de natuurinspecteurs niet bevoegd. Gezamenlijke controles staan dan ook af en toe op de agenda. Als de rust is weergekeerd, vertellen Koen en Carlo dat ze in hun vrije tijd zelf ook hengelen. “Ik ga geregeld naar Lapland en dan staat hengelen stevast op het programma”, mijmert Carlo. “Geweldig hoe ik daar kan genieten van fauna en flora. Passie voor de natuur is eigenlijk een voorwaarde om onze job te doen.”





Behoedzaam varen Carlo en Koen uit de jachthaven.



De inspecteurs luisteren aandachtig naar wat hengelaars te melden hebben.



"Passie voor de natuur is een voorwaarde om onze job te doen."

Reglement op zak

"Vanavond is het erg rustig", stelt Carlo vast. "Ik vermoed dat de wind er voor iets tussen zit. Soms controleren we dertig hengelaars op een avond, dan is het echt de ene na de andere. Maar andere avonden zien we er maar drie. Je kan dat niet altijd voorspellen." Aan de waterkant treffen we dan toch een hengelaar. Kevin Plu komt hier geregeld een weekendje vissen. De jonge hengelaar vertelt de inspecteurs over andere vissers die zich niet aan de regels houden. De inspecteurs luisteren aandachtig. "Ik ben zelf een echte sportvisser, met een hart voor de natuur. Soms neem ik wel eens een visje mee, maar veruit de meeste zet ik terug. Ik neem ook alle afval mee als ik klaar ben. En ik probeer de regels te respecteren. Daarom heb ik altijd het reglement openbare visserij op zak."

Onze laatste bestemming is de Herenlaak, een grindplas waar ook snelheidsvaart is toegelaten. "Hier zijn soms hengelaars zonder visverlof actief", wijst Carlo een stukje beboste oever aan. "Ze denken dat wij daar toch niet komen omdat je er met de auto niet bij kan. Maar met de boot raken we er wel en dat verwachten ze niet." Ook als er geen hengelaars in de buurt zijn, kunnen de inspecteurs vaststellingen doen. "Een drijvend plastic flesje kan verbonden zijn aan een illegale fuik onder water. Ook daar kijken we naar uit."

Zalm van één meter

De conclusie van beide natuurinspecteurs is positief. De meeste hengelaars hanteren het principe van 'catch and release' ('vangen en vrijlaten'). Carlo geeft een treffend voorbeeld om dat te illustreren. "Soms raakt een uitgezette zalm uit Wallonië tot hier. Wel, ooit controleerden we een hengelaar die zo'n Atlantische zalm van maar liefst één meter had gevangen. En die man heeft de vis gewoon teruggezet."

Meer dan enkel visserijcontrole

Carlo en Koen zijn natuurinspecteur én officier van de gerechtelijke politie. Dat betekent dat ze zowel bestuurlijk als gerechtelijk mogen optreden. Ze controleren onder meer op het bezit van een regelmatig visverlof en op het aantal vissen dat een hengelaar bij zich heeft. Ook naar visstroperij kijken ze uit. Naast de visserij controleren de inspecteurs ook op de naleving van de wetgeving op het vlak van natuur, bossen en jacht. Een hele boterham dus.



Visverlof online aanvragen kan nu sneller

Wil je hengelen in Vlaams openbaar water, dan heb je een visverlof nodig. Je visverlof online aanvragen kan vanaf nu een pak sneller. Daarom is de online applicatie **www.visverlof.be** helemaal vernieuwd. Wie dat wil, kan ook nog steeds in het postkantoor terecht.

Zo was het vroeger

Tot eind 2017 verliep de online aanvraag van een visverlof niet al te snel. De reden? Hengelaars moesten hun persoonsgegevens zelf invoeren wat al eens een fout met zich meebracht. Het corrigeren van die fouten zorgde voor de nodige vertraging. Bovendien moesten alle betalingen met klassieke overschrijving zorgvuldig gecontroleerd worden. Pas dan werd het visverlof afgedrukt en per post verstuurd.

Zo is het nu

Sinds begin 2018 gaat het allemaal vlotter. Je geeft nu je persoonsgegevens in met je elektronische identiteitskaart (eID). Fouten zijn dus uitgesloten. Hulp nodig bij het gebruik van de eID? Neem contact op met de Vlaamse infolijn op het nummer 1700. Het online visverlof betalen kan enkel nog met een kredietkaart of gewone bankkaart. De vertraging door het controleren van de overschrijvingen valt dus weg. Bo-

vendien wordt het visverlof niet meer met de post opgestuurd. Je kan het direct zelf afdrukken of downloaden op je smartphone. Zo kan je meteen weer gaan hengelen. Sneller, makkelijker, efficiënter: de vernieuwde applicatie biedt heel wat voordelen.

Vraag je jouw visverlof toch liever niet online aan? Dan kan je nog steeds in het postkantoor terecht. Hier betaal je nog wel een administratieve kost voor het afleveren van het visverlof: online aanvragen is dus goedkoper!

Nog één ding: jouw jaarlijkse nieuwe editie van Vislijn hoef je niet te missen. Die sturen we na dien gewoon op per post.





Stenen houden de korven onder water. © ANB



De kooien werden geplaatst achter de houten geleidingsconstructies aan de sluisen. © ANB

Kunstmatige paaiplaatsen in het kanaal Leuven-Dijle

Onderwaterkooien geven vissen veilig onderkomen

In open water is het voor vissen soms zoeken naar geschikte paaiplaatsen. Bovendien liggen op veel plaatsen aalscholvers en andere roofdieren op de loer. In het Kanaal Leuven-Dijle, beter bekend als de Leuvense Vaart, loopt daarom een proefproject. Kooien onder het wateroppervlak zorgen voor veilige paai- en schuilplaatsen.

Met minder dan honderd kilogram per hectare scoort de visbiomassa in het kanaal niet bijster goed. Die score ligt lager dan het gemiddelde in de Vlaamse kanalen en al zeker een stuk onder de algemene streefwaarde van 150 kilogram per hectare. De verklaring voor dit slechte cijfer ligt mogelijk in de beperkte paai- en opgroeigebieden. Daarnaast kampt vooral de jonge vis met een gebrek aan schuilplaatsen. Aalscholvers zijn daardoor vooral in de winter een acute bedreiging. Drijfblad- en onderwaterplanten zijn in zo'n geval vaak

een goede oplossing. Maar op een kanaal met actieve scheepvaart ligt dat moeilijk.

Kooien aan sluisen

Op drie plaatsen verschenen daarom onderwaterkooien als proefproject: aan de sluisen van Tildonk, Kampenhout en Boortmeerbeek, telkens stroomopwaarts. De geplande kooi in de Leuvense Vaart kwam er niet. De kooi kan er vastraken in het slib, waardoor ook de pontons in deze jachthaven vastzitten. Bovendien kan zwerfvuil er in

ophopen. De Vlaamse Waterweg nv nam als waterwegbeheerder de leiding over de werken. Het Visserijfonds van het Agentschap voor Natuur en Bos zorgde voor de nodige financiering.

Grote mazen

De kooien bestaan uit korven die aan elkaar vastgehecht zijn. Ze werden achter de bestaande houten geleidingsconstructies aan de sluisen geplaatst. Stenen in de onderste korven houden de kooien onder water. Ruwe kokosmatten bovenaan de korven doen dienst als afzetplaatsen voor eitjes. De mazen van de korven hebben aan de kanaalzijde een ruime afmeting van ongeveer 20 bij 10 centimeter. Dat maakt het in- en uitzwemmen voor de vissen gemakkelijker. Aan de houten geleidingsconstructies zelf zorgt verticaal bevestigde schapendraad voor een extra beveiliging. De onderwaterjagende aalscholver kan daar niet voorbij. Vissen

hebben zo een eerste veilige zone tussen het open kanaal en de eigenlijke kooien.

Meer jonge visjes?

Maken vissen effectief gebruik van deze nieuwe paai- en schuilplaatsen? Inspectie met een onderwatercamera leverde niets op omdat het water op dat moment te troebel was. De visstand van het Kanaal Leuven-Dijle wordt echter om de drie jaar uitgebreid onderzocht. In de nabije toekomst zal dus blijken of er meer jonge visjes in het kanaal zwemmen sinds de plaatsing van de kooien. Blijken de kooien een succes, dan kunnen ze ook in andere openbare hengelwateren verschijnen. Al waren de initiatiefnemers vooraf al overtuigd van het nut van deze constructie.



Vispassage helpt vissen voorbij Galdermansmolen

“Natuur en visserij zijn niet tegengesteld”



“Deze vispassage is een mooi voorbeeld van integraal waterbeleid.” © Provincie Limburg

Aan de Galdermansmolen op de Limburgse Itterbeek botsten vissen letterlijk op een muur. Aan de molen bij Tongerlo (Bree) werd daarom een vispassage aangelegd. Gedeputeerde Ludwig Vandenhove ziet in de nieuwe passage een perfect huwelijk van erfgoed, natuur en visserij.

Hoe belangrijk is het dat de overheid in dit soort projecten investeert?

Ludwig Vandenhove (gedeputeerde en voorzitter van de provinciale visserijcommissie van Limburg): “Dat is heel belangrijk. We moeten het signaal geven dat natuur en visserij niet tegengesteld zijn. Dat proper water bijvoorbeeld ook goed is voor het visbestand. Dit is een heel mooi voorbeeld van een integraal, gezamenlijk waterbeleid. En door de link met de oude watermolen, ben je ook met erfgoed bezig. We hebben niet alleen sportvissen en natuur met elkaar verzoend, maar ook de belangen van de molenaar.”

Hoe maakt de provincie keuzes tussen verschillende belangen?

“Er is nauw overleg met de vissenwerkgroep van LIKONA, de Limburgse Koepel voor Natuurstudie. Die doet onderzoek naar de waterkwaliteit en het visbestand in heel Limburg. Door haar bevindingen laten we ons leiden. De verhouding tussen de natuursector en de visserij is in Limburg vrij behoorlijk. Dat lukt omdat we natuurverenigingen en vissers samenbrengen rond concrete lokale projecten. De rol van de LIKONA-werkgroep en haar voorzitter Jos Eykens is daarbij heel belangrijk. Hij is een echte natuurliefhebber, maar ook secretaris van een visserijvereniging. Hij kent de twee kanten en is een heel verzoenende figuur.”

Zijn er nog projecten gepland op de Itterbeek?

“Ja, we gaan een vispassage aanleggen aan de Keyartmolen in Tongerlo. In Opperterlo is er ook al een vistrap aangelegd. We werken ook constant aan de zuiverheid van het water. En we bekijken hoe we de twee molens op een kleinschalig niveau toeristisch kunnen uitbouwen. Zo kunnen we vertellen wat het nut is van ingrepen aan de waterlopen. En aantonen dat die werken ook nuttig zijn als de burger geen miserie ervaart. Water is sterk gestegen als politieke prioriteit. Denk maar aan wateroverlast en klimaatverandering. En het visbestand beschermen hoort daar ook bij. Dat is een bekommernis van zowel vissers als natuurliefhebbers.”

Voorbij de molen

De vissen voorbij de actieve molen loodsen en het hoogteverschil overwinnen: voor die opdracht stonden de ontwerpers van de vispassage aan de Galdermansmolen. Bijkomende uitdaging: de ruimte was beperkt. Daarom kozen ze voor een korte nevengeul naast de Itterbeek. Elf vistrappen laten de vissen toe om het hoogteverschil van één meter te overwinnen. Kleine en beschermde bodemvissen zoals de beekprik en het bermpje kunnen zo verder op de Itterbeek migreren. De vispassage is een gezamenlijke realisatie van de provincie Limburg, de provinciale visserijcommissie en het ANB.



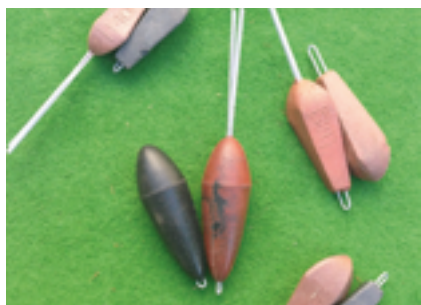
Loodalternatieven worden steeds interessanter

Lood is ongezond voor vis en mens

Vaak maakt lood deel uit van de standaard uitrusting van een hengelaar. Logisch, het metaal is door zijn hoog soortelijk gewicht zeer geschikt als verzwaring van de vislijn. Toch heeft lood een belangrijk nadeel: het is giftig en kan vis, mens en milieu schade toebrengen. Gelukkig bestaan er steeds meer goede alternatieven.



"Er is goede hoop op een loodvrije viswereld." © Modified Materials



"Ijzer is geen probleem." © Modified Materials

Blootstelling aan lood kan de gezondheid behoorlijk wat schade toebrengen. Zo kan lood de ontwikkeling van de jonge hersenen beïnvloeden. Een lager IQ en gedragsproblemen zijn mogelijke gevolgen. Lood verspreidt zich via het milieu. Je hoeft dus niet zelf met lood te hengelen om de kwalijke gevolgen te ondervinden.

Lood blijft achter

Hengelaars laten heel wat lood achter. Een deel van het lood corrodeert en lost met andere woorden op in het water. En zo komt het in ons leefmilieu. Een ander deel bezinkt in het sediment op de bodem. Na baggerwerken kan het op velden en akkers terecht komen. Over hoeveel lood het in Vlaanderen gaat is niet duidelijk. Maar ouder onderzoek in Nederland toont onthutsende cijfers: jaarlijks komt 54 ton lood in het zoet water en 470 ton in het zout water terecht.

Dat massale loodverlies alarmeerde ook de politieke verantwoordelijken. Het Beneluxparlement en het Vlaams parlement roepen de regeringen op om loodalternatieven in de sportvisserij te promoten. En dat is nodig, vindt Vlaams parlementslid en mede-initiatiefneemster Sabine Vermeulen. "In Nederland stond dit al op de agenda, maar Vlaanderen had deze duwtjes in de rug extra hard nodig." België en Nederland maken werk van bewustmaking, verder onderzoek en promotie van loodalternatieven. Ook omdat er steeds meer goede loodvervangers op de markt zijn, is Vermeulen positief gestemd. "Er is goede hoop op een loodvrije viswereld."

Loodalternatieven

Modified Materials is een Nederlands ingenieursbureau dat loodalternatieven ontwikkelt, vertelt oprichter Jos Lobée. "Wij gebruiken gietijzer, zwaar mineraal en ijzerpoeder gebonden met een materiaal dat afbreekbaar is in water. Ijzer is geen probleem, in tegenstelling tot tin en zink die je soms ook ziet. Soms gebruiken we ook stenen of glas."

Het feit dat vis, mens en milieu niet meer in contact komen met lood is het belangrijkste voordeel van loodvervangers. Maar Lobée ziet nog pluspunten. "Ze komen sneller omhoog van de bodem bij het indraaien. Ze zijn nieuw, sommige vissen herkennen ze dus niet makkelijk. En de gezondheidsrisico's voor de visser verminderen." Ook Lobée gelooft dus in een loodvrije toekomst voor de hengelsport. "We weten allemaal dat lood giftig is. In zaken als waterleidingen, benzine, verf en munitie voor de jacht is lood al vervangen. In Denemarken vissen ze al sinds 2005 loodvrij. Ook in Nederland en België groeit het besef dat het zo niet verder kan."

“ In Denemarken vissen ze al sinds 2005 loodvrij.

In Nederland komt jaarlijks

54 ton

lood in het zoet water terecht



Hengelen in de vijf provincies

Op reportage langs vijf bijzondere viswaters kwamen we mensen met een hart voor hengelen tegen.



“ Er zit hier zoveel vis dat we denken aan bijkomende uitzettingen van roofvis.



De vestgracht is een geliefkoosd openbaar viswater.



Paul Laeremans en Roger Vandenberg bij het standbeeld van kardinaal Van Roey.



"Je treft hier alle soorten hengelaars."

Hengelen aan de historische Schranshoeve in Vorselaar

“Ook jongeren vissen hier graag”

In zijn jeugd jaren leefde kardinaal Van Roey in de Vorselaarse Schranshoeve. Vandaag vormt de oude hoeve de toegangspoort tot een stemmig hengelwater. De vest rond de hoeve herbergt een groot visbestand. Hengelaars vinden dan ook vlot hun weg naar de Schranshoeve. Al valt er nog veel meer te beleven, vertellen schepen Paul Laeremans en vrijwilliger Roger Vandenberg.



De Schranshoeve ademt geschiedenis. De hoeve bestaat bijna een half millennium. Ooit diende de omliggende vest als verdedigingslinie waarachter de plaatselijke bevolking zich kon verschuilen. ‘Schrans’ is dan ook een oud-Nederlands woord dat een dergelijke vluchtplaats aanduidt. Later woonden boer en boerin Van Roey er. Hun zoon Jozef Ernest zou het tot kardinaal schoppen en één van de bekendste zonen van Vorselaar worden.

Vroege vogel

Vandaag is de Schranshoeve met het bijbehorende domein eigendom van de gemeente. Ze sloot met de provinciale visserijcommissie van Antwerpen een overeenkomst om van de vestgracht een openbaar water te maken. Intussen is het een geliefkoosde plek voor heel wat hengelaars. “Je vindt hier een tiental verschillende soorten zoetwatervis. Er zit hier zelfs zoveel vis dat we denken aan het bijkomend uitzetten van roofvis”, vertelt Roger Vandenberg. Hij is al vijftig jaar als gepassioneerde vrijwilliger actief in de hengelsport. “Maar tegenwoordig heb ik niet zo veel tijd meer om zelf te hengelen. Ik ben gepensioneerd, weet je”, grapt hij. Waar hij wel veel tijd voor maakt, is de opvolging van het viswater aan de Schranshoeve. Roger is een vroege vogel. Elke ochtend rond half zes controleert hij de pompen die het water indien nodig van zuurstof voorzien. Ook het water zelf en de omgeving onderwerpt hij aan zijn opmerkelijke blik.

De jeugd vist hier ook

“Je treft hier alle soorten hengelaars”, vertelt Roger. “In de week zitten er nogal wat senioren aan de waterkant. In de vakantie en na

de schooluren komt de jeugd hier vissen. En dan zijn er nog de fervente hengelaars die een paar keer per week gaan vissen.” Tijdens ons bezoek staan de hemelsluizen wagenwijd open. Welgeteld één hengelaar trotseert de overvloedige regen op deze mistroostige zomerdag. Misschien wil hij het ijzer smeden nu het heet is en zijn geluk nogmaals beproeven. Daags voordien ving hij hier namelijk drie palingen, bevestigt Roger die duidelijk goed weet wat hier gebeurt. “Maar op een zonnige vakantiedag zou je hier heel wat jongeren aantreffen. Die raken hier makkelijk met de fiets. We liggen nu eenmaal vlakbij het centrum van Vorselaar. Toch zien we ook meer en meer hengelaars die van verder komen.”

Sociaal aspect

Een groot voordeel van dit viswater is de brasserie in de oude Schranshoeve. In 2016 kreeg die een nieuwe en jonge uitbaatster. Wie iets wil eten of drinken, hoeft dus niet ver te gaan. Maar het domein herbergt nog meer boeien: de hoekjes, vertelt schepen Paul Laeremans. “Op het stuk binnen de vest vind je enkele volkstuintjes die onder andere door VELT (Vereniging voor Ecologisch Leven en Tuinieren – red.) worden beheerd. Je hebt een boomgaard met oude fruitsoorten. De brasserie heeft hier haar eigen kruidentuin. En er is een zaaltje waar culturele activiteiten en feesten plaatsvinden. Buiten de vest is er onder meer de schapenwei van onze Vorselaarse herder. En er is ook een speeltuin.” De omwonenden uit de sociale appartementen mochten trouwens mee nadenken over de invulling van dit domein. “Dat sociale aspect is belangrijk”, vertelt Paul. “Zo organiseerden we hier een visprijskamp voor de bewoners van De Troon, een gezinsvervangend tehuis voor personen met een verstandelijke beperking.”

De Schranshoeve

Nieuwstraat 49, Vorselaar
www.vorselaar.be





Tonny Mostert en Sylvain Sleypen tonen hun gratis vispas.

Stewards zien toe op Maasplassen in Dilsen-Stokkem

“Duidelijkheid maakt goede vrienden”

Wie wil hengelen heeft in Dilsen-Stokkem veel keuze. Enkele grindplassen en armen van de oude Maas vormen samen een groot visgebied. Het hengelen in deze prachtige omgeving verloopt vlot dankzij een unieke werking met stewards.



In de buurt van de Limburgse Maas zit veel grind in de grond. Logisch dat de grindwinning hier een belangrijke economische activiteit is. Als een bepaalde put helemaal ontgonnen is, ontstaan nieuwe kansen voor natuur, recreatie en hengelsport. In Dilsen-Stokkem is dat ook zo. De gemeente verkocht enkele plassen aan de vzw Limburgs Landschap en aan Natuurpunt. De beheersovereenkomst met beide natuurverenigingen bevat duidelijke afspraken over het hengelen.

Vertrouwensrelatie

Samen met enkele gelijkgezinden richtte Sylvain Sleypen vzw De Maaskei op. Die zorgt sinds vier

jaar voor stewards die toezien op de toepassing van de afspraken op het terrein. “Om hier te mogen vissen heb je naast het visverlof nog een gratis pas nodig. Wij spreken hengelaars aan op de naleving van het specifieke reglement dat hier geldt. Indien nodig treden medewerkers van Limburgs Landschap, veldwachters of wijkagenten op. Die laatste twee kunnen een GAS-boete uitschrijven. Omdat we hun gegevens hebben, kunnen we hengelaars goed informeren. We geven hen bijvoorbeeld een speciale kaart van alle hengelzones in het gebied. En dat systeem werkt. Op voorwaarde dat je goede afspraken maakt. De samenwerking tussen de gemeente, de natuur-

“ Met de natuurverenigingen hebben we een vertrouwensrelatie.



“De samenwerking tussen gemeente, natuurverenigingen en ons verloopt heel vlot.”



“Alle hengelaars die ik ken juichen de vispas toe.”



Het hele gebied straalt rust en ontspanning uit.

verenigingen en ons verloopt heel vlot. Met de medewerkers van de natuurverenigingen hebben wij een vertrouwensrelatie. Het systeem werkt zo goed dat het ook wordt ingevoerd aan het Schulensmeer.”

En de hengelaars? Die stappen na enkele jaren volop mee in dit verhaal. “Duidelijkheid maakt goede vrienden”, aldus Sylvain. Dat beaamt Tonny Mostert, één van de andere stewards: “In het begin moesten we vaak een ronde doen, soms zelfs vijf keer per week. We moesten hengelaars echt wel informeren over de nieuwe reglementering. Maar nu zijn veel hengelaars goed op de hoogte.” Dat het nu vlot loopt,

vindt ook hengelaar Robby Willem “Alle hengelaars die ik ken, juichen dit toe. Controle was hier nodig. Vroeger had je meer stroperij. Als hengelaar is dit helemaal geen ingewikkeld systeem. Je gaat gewoon je gratis pas afhalen in Maascentrum De Wissen (een toeristisch centrum met museum en horeca aan de oude Maasarm – red.).”

Rust en ontspanning

Robby was ooit een wedstrijdvisser, maar kiest nu voor de rust aan de viswaters van Dilsen-Stokkem. Tijdens ons bezoek vist hij samen met de jonge Jorn Van Kevelaer vanop een zelf geïnstalleerde visplaats. “Ik leer heel veel

van Robby”, bekent Jorn. “Van mijn opa stak ik al veel op, maar Robby leert me ook op snoek en baars vissen of mijn eigen lijnen knopen.”

Het hele gebied straalt rust en ontspanning uit. Naast hengelaars zien we ook veel fietsers, wandelaars en mensen die op een gehuurde ‘fluisterboot’ voorbijrijden op de oude Maasarm. En dat in een groene omgeving waarin de natuur in al haar pracht glorieert. Elementen die

de mens aanbracht, passen daar wonderwel in. Denk maar aan een uitkijktoren bekleed met leem of een houten bruggetje. “En weet je wat helemaal mooi is?”, aldus Sylvain. “Als je vrouw niet van hengelen houdt, kan ze toch meekomen en een fijne tijd beleven. Een dagje Roermond, shoppen in Maasmechelen Village, fietsen in de omgeving: het kan allemaal. Je kan achteraf zelfs blijven slapen in het hotel van De Wissen.”

Maascentrum De Wissen

Negenoordlaan 2

Dilsen-Stokkem

www.toerisme-dilsen-stokkem.be

Kolkende watervallen kijken in Kruibeke

Voor een indrukwekkend schouwspel van hevig kolkend water moet je in de Polders van Kruibeke zijn. Bij hoogtij stroomt het Scheldewater er door een enorme inwateringssluis in een gecontroleerd overstromingsgebied. Dat creëert tweemaal per dag watervallen met een breedte van maar liefst 50 meter. Hoe hoger het peil van de Schelde bij hoogtij, hoe meer spektakel dat oplevert. Bij laagtij stroomt het water door de uitwateringssluis weer in de Schelde. Zo ontstaat een bijzonder stuk getijdennatuur met slikken en schorren, waar ook vissen dankbaar gebruik van maken. Je bekijkt dit best vanop de Schel dedijk, op 400 meter van het veer Kruibeke-Hoboken. Plan je bezoek en bekijk vooraf de getijdentabel op www.sigmaplan.be.





De krekten in de polder van Moerbeke herleven

“Iedereen moet hier kunnen vissen”

Lange tijd lagen de krekten in de Moerbeekse polder er wat verwaarloosd bij. Een unieke samenwerking bracht daar in 2016 verandering in. Het polderbestuur, de provinciale visserijcommissie van Oost-Vlaanderen en het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) sloegen de handen in elkaar. Ze vonden een enthousiaste partner in de plaatselijke afdeling van de Vereniging van Belgische Karpervissers (VBK). Ann Dieleman van het polderbestuur en Frans Van Weemaes van de VBK zijn in de wolken over de samenwerking. Zij zien de visserij floreren in dit prachtig stukje natuur aan de Nederlandse grens.

We treffen Ann en Frans in de stemmige brasserie Het Polderhuis. Die is een ideale uitvalsbasis voor het visgebied dat men ook wel de Rode Sluis noemt. Sinds twee jaar heeft Het Polderhuis

alleen op het bezit van een geldig visverlof, maar ook van een krektenvergunning. Die kan je gratis aanvragen. Zo weten we wie hier aan het vissen is. Maar laat ons duidelijk zijn: iedereen moet

Ann's enthousiasme liegt er niet om. "Ik vind het super om te zien hoe het hier nu floreert. Vroeger was dit een niemandsland. Er was geen controle. En nu is het een perfect onderhouden visgebied. Om te doen wat Frans en zijn crew doen, moet je stevig in je schoenen staan. Sommige vissers kunnen een grote mond opzetten. Ook het polderbestuur deed inspanningen en deed de nodige verbeteringswerken. We herstelden het wandelpad aan de kreek, verwijderden wildgroei en plantten tachtig inheemse eiken. Ook vernieuwden we een rustieke bruggetje. Dat maakt de verbinding tussen het wandelnetwerk Hulst-Terneuzen en de Wachtebeekse trage wegen."

raak je met de auto tot op een meter van de visplaatsen. En aan de drie andere krekten zit je middenin een groene oase."

“Vroeger was dit niemandsland, nu een perfect onderhouden viswater.

een nieuwe uitbater. En dat geldt ook voor het beheer van de viswaters. "We sloten bewust drie verschillende pachten af", legt Ann Dieleman uit. Zij is ontvanger-griffier van de Moerbeke Polder, de eigenaar van de krekten, de brasserie en de bijbehorende camping. "Je kan niet alles goed doen. Dus hebben we het jachtrecht, het visrecht en de uitbating van de brasserie met camping apart verpacht."

hier kunnen vissen. Verder zien we ook toe op het naleven van het algemeen visserijreglement en ons aanvullend reglement. Daarin staat bijvoorbeeld ons 'no kill'-principe, behalve voor paling en snoekbaars. Tenslotte doen we hier ook beheerwerken en organiseren we visuitzettingen samen met de visserijcommissie en het ANB."

Verworven rechten

Voor 2016 was hier weinig controle en van een doorgedreven beheer was ook geen sprake. Dat veranderde toen de huidige samenwerking van wal stak. "In het begin was er wel wat kritiek", blikt Frans terug. "Sommige vissers stonden hun verworven rechten niet graag af. Maar terugkeren naar de vroegere toestand, dat zien de meesten ook niet zitten. Het komt goed, je moet het wat tijd geven. En er zijn sowieso meer positieve dan negatieve reacties."

Krektenvergunning

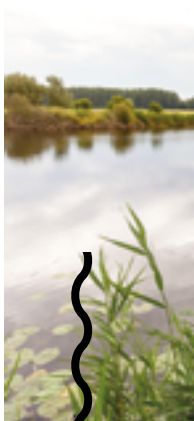
Voor het visrecht maakte de provinciale visserijcommissie gebruik van haar recht op pachten tegen het hoogste bod. Al snel nam de provincie de VBK onder de arm als medebeheerder, vertelt Frans Van Weemaes. Hij is voorzitter van de lokale afdeling. En die taak nemen Frans en de andere acht bestuursleden ter harte. "Drie keer per week controleren wij de visvergunningen, ook 's nachts. Daartoe werden wij beëdigd. We controleren niet

De Rode Sluis

Nieuwstraat 76, Moerbeke
www.vbk.be/de-rode-sluis/

Terugkerende vissers

Niet alleen Ann heeft oog voor de gedaanteverwisseling van de krekten. "We zien heel wat vissers van vroeger terugkeren", stelt Frans vast. "We krijgen ook veel steun van mensen uit de buurt. Die komen soms vrijwillig helpen." Frans is zelf ook een teruggekeerde krektenvisser. "Ik viste hier vroeger als tiener. Maar na een tijd bleef ik weg, de sfeer was hier niet opperbst. Nu zijn we terug op de goede weg. En elke visser vindt hier een plekje naar zijn zin. Aan de Grote Kreek



"Het is super te zien hoe het hier nu floreert."



Ann Dieleman en Frans Van Weemaes:
in de wolken over de samenwerking.



"Je zit hier middenin een groene oase."



"Vroeger was dit een niemandsland."



"We zien heel wat vissers van vroeger terugkeren."



Demervallei gaat mooie toekomst tegemoet

“De Demer wordt 11 kilometer langer”



Voor de Demervallei breken boeiende tijden aan. Het Sigmaproject Demervallei moet overstromingen van woonkernen voorgoed naar het verleden verwijzen. Tegelijk krijgt ook de natuur nieuwe kansen. En de hengelaar? Die kan er alleen maar wel bij varen. “Ik sta hier helemaal achter”, zegt hengelaar Danny Cypers.

Laten we beginnen met twee momenten uit het verleden. Eén: overstromingen zetten in september 1998 grote delen van de streek blank. Aarschot, Diest en andere woonkernen worden niet gespaard. Twee: in juni en juli 2016 sterven duizenden vissen in de Demer. De oorzaak: langdurige overstromingen van de vallei zorgen voor afstervende en rottende planten die veel zuurstof uit het water halen. Het water vloeit weer in de Demer en vissen sterven door een gebrek aan zuurstof.

Er moet iets gebeuren

“Dat zijn maar twee voorbeelden die aantonen dat we iets met de Demer moeten doen”, vertelt Bart Van der Aa. Hij is projectingenieur bij het Agentschap voor Natuur en Bos. Samen met de Vlaamse Waterweg nv staat het agentschap in voor de uitvoering van het Sigmaproject Demervallei. “Door de eeuwen heen werd de Demer rechtgetrokken en ingedijkt. Het doel: het water zo snel mogelijk afvoeren. Vandaag weten we dat zoiets stroomafwaartse overstromingen net bevordert en zorgt voor verdroging van de vallei.”

Daarom werd de Demervallei opgenomen in het geactualiseerde Sigmaproject. “Op een duurzame manier pakken we de overstromingen aan”, legt Bart uit. “Verwacht dus geen wachtbekkens of zware infrastructuurwerken. Wat gaan we dan wel doen? We maken gebruik van de natuurlijke werking van een riviervallei en maken enkele zorgvuldig gekozen bressen door het plaatselijk verlagen of afgraven van de dijken. Zo kan overtollig water tijdelijk in de vallei geborgen worden om daarna geleidelijk weg te vloeien. Ook sluiten we dertig oude Demermeanders weer aan op de rivier. De Demer wordt zo maar even 11 kilometer langer: van 33 naar 44 kilometer. Op plaatsen met overstromingsgevaar aan woonkernen komen veiligheidsdijken. We gaan ook de vallei compartimenteren met lage dijken om het



Overstromingen teisterden in het verleden Aarschot en andere woonkernen.



“Hengelaars worden beter van het Sigmaproject Demervallei.”



Bart Van der Aa is duidelijk: “We moeten iets met de Demer doen.”

“ We sluiten dertig oude meanders weer aan op de Demer.



"We maken gebruik van de natuurlijke werking van een riviervallei."



"Door de eeuwen heen werd de Demer rechtgetrokken en ingedijkt."



Danny Cypers is hoopvol: "Ik verwacht echt wel verbeteringen."



water beter vast te houden. Zo kunnen woonkernen niet onder water lopen."

Visstand verbetert

De hengelaar wordt er alleen maar beter van, vindt Bart. "De meanders zorgen voor bijkomende paaiplaatsen. Bovendien verbetert de waterkwaliteit door de toegenomen lengte en de nieuwe oevervegetatie. Ik verwacht dus een grote stijging van de visstand. Verder leggen we in elke Demergemeente een mooie visplaats aan."

"Maar niet alleen de hengelaars gaan erop vooruit", gaat Bart verder. "Voor de natuur is dit zeker ook een goede zaak. We creëren bijkomende graslanden, valleibossen en rietmoerassen. Die brengen bepaalde soorten terug naar de Demer. Ook de recreatie profiteert mee met extra mogelijkheden voor wandelaars, fietsers en kanovaarders." Of kanovaren niet in conflict komt met hengelen? "Nee hoor, de Demer is breed genoeg", meent Danny Cypers. Hij is niet alleen Demervisser, maar ook erg actief in het verenigingsleven. Zo zetelt Danny in de Provinciale Visserijcommissie van Vlaams-Brabant en is hij voorzitter van verschillende hengelverenigingen.

Demer-watcher

Danny is erg hoopvol als het over het Sigmaproject gaat. "Ik verwacht echt wel verbeteringen met de lagere meanderoevers, de lagere stroomsnelheid en het hoger waterpeil. Bovendien zal de waterkwaliteit nog stijgen, terwijl die nu al sterk verbeterd is. Je kan hier vandaag al meer dan twintig soorten vis vangen. Ook de Laak profiteert mee. Met water uit de Demer zal deze weer watervoerend worden." En Danny, die kan het weten. "Ik werd in de krant al eens de 'Demer-watcher' genoemd", lacht hij. "Vroeger viste ik op alle viswateren in het Demerbekken. Vandaag kom ik daar niet meer toe, maar ik blijf heel goed volgen hoe het met de Demer gaat. Waarom? Ja, het is een microbe zeker? Ik hengel al sinds mijn tiende, weet je."

Meer info over het Sigmaproject Demervallei
sigmaplan.be/nl/projecten/demervallei/

Vissen in de stad aan de Leie

“Ik vergeet hier de tijd”

“’t Zat vroeger vis in de Leie”, zong de Kortrijkse volkszanger Johnny Turbo ooit. Vandaag is dat ook echt zo, weet witvisser Adrien Depuydt. “Eind vorige eeuw ving ik hier niets, nu zit hier weer volop vis.” Ook voor karpervisser Jeroen Verschaeve is de Leie een geliefkoosd viswater.



“ De zoektocht naar een geschikte visplek is deel van het avontuur.



Tegenover de noordelijke punt van het Buda-eiland in Kortrijk ligt een prima vislocatie. De Collegebrug kronkelt hier over de Leie en de indrukwekkende K-Tower geeft de plek extra cachet. Een groen gazon en een keurig gemetselde kade zorgen voor vlot toegankelijke visplaatsen, vlakbij het stadscentrum. “Een salonstek”, noemt Jeroen Verschaeve het. Hij bracht hier al enkele nachtjes door, vissend op karper. Ook Adrien Depuydt komt hier geregeld vissen, al houdt hij ook van de ‘Grote Leie’ even verderop. En altijd gaat de Kortrijkzaan met zijn fiets hengelen. Het hengelmateriaal sjoert deze kwieke zeventiger gewoon op z’n tweewieler.

Zeeforel in de Leie

“Eind vorige eeuw kwam ik mijn geluk al beproeven op de Leie”, blikt Adrien terug. “Pas in 2003

ving in mijn eerste vis, een blankvoorn. Sindsdien hou ik goed bij wat ik vang. Zo’n 70 % van de gevangen witvis is blankvoorn. En verder vang ik hier rietvoorn, baars, een kleine karper, kolblei en heel af en toe ook brasem. In 2007 had ik zelfs een zeeforel aan mijn lijn. In die tijd kon je op een voormiddag wel honderd vissen vangen. En van een serieus kaliber, hé. De opkomst van de aalscholvers bracht daar verandering in. Ik begrijp wel dat die vogels ook moeten eten. Maar jammer genoeg lijken ze vooral de mooiste vissen te vangen. Nu, als je hier een namiddag vist, dan vang je nog altijd enkele kilo’s witvis.”

De spectaculaire verbetering van de visstand in de Leie is het gevolg van de verbeterde waterkwaliteit, verklaart Adrien. “Die kwam er door intensieve

“Ik vis het liefst op een rivier.”



Jeroen Verschaeve laat de stem van vissers horen: “Ik wil iets gedaan krijgen.”



Bekijk de filmpjes van ‘Vrijdag Visdag’

Op geanimeerde wijze geeft Adrien Depuydt uitleg bij elke vissoort die voorkomt in de Leie. Ga naar YouTube en tik ‘Vrijdag Visdag Adrien Depuydt’ in.

waterzuivering en het stilval-
len van de textielindustrie in
Noord-Frankrijk. Gevolg: er kwa-
men veel watervlooiën en ander
basisvoedsel voor vissen in de
Leie. Daardoor kende de visstand
een explosieve groei.”

Stem van de vissers

Jeroen en Adrien kennen elkaar
van de provinciale visserijcom-
missie van West-Vlaanderen waar
beiden ooit in zetelden. Jeroen
doet dat vandaag nog steeds. “Ik
wil dingen op en rond het wa-
ter gedaan krijgen”, vertelt hij.
“En ik wil de stem van de vissers
laten horen, bijvoorbeeld bij de
heraanleg van een kade.” De ver-
schillende gebruikers van de Leie
hebben invloed op elkaar. Op dit
ogenblik ervaren hengelaars het
scheepsverkeer soms als storend,
vertelt Adrien. “Die grote boten

zorgen voor heel wat deining en
omgewoeld slib. Maar de geplan-
de verdieping en verbreding van
de Leie zullen dat verbeteren. En
bovendien zal de visstand ook
toenemen.”

Kolkend water

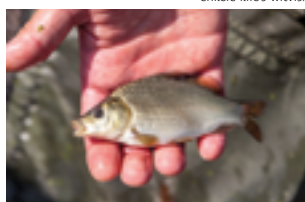
Ook voor een karpervisser als Je-
roen is de Leie een geschikt vis-
water. “Ik hou van afwisseling en
bevis de Leie van Harelbeke tot

Armentières. De ene keer kies ik
voor een plek midden in de na-
tuur, de andere keer ga ik in de
stad vissen. De zoektocht naar
de goede visplek is deel van het
avontuur. Daarom vis ik liefst op
een rivier. De karpers laten zich
niet tegenhouden door de sluizen
op de Leie. Zeker in de paaitijd
trekken ze op voorbij de sluizen.”
Over de paaitijd heeft Adrien ook
een mooi verhaal. “Ter hoogte van
Wervik is er een paaiplaats van

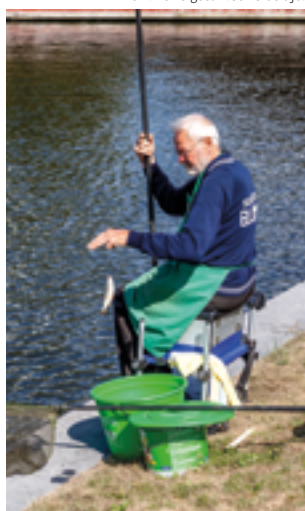
brasem. Eind mei kolkt het water
van de mannetjes die achter de
vrouwjes zitten. Da's heel mooi
om te zien.”

Bij het afscheid laadt Adrien zijn
hengelmateriaal op zijn fiets.
“Soms vergeet ik de tijd als ik aan
het vissen ben. Maar nu is het
middag, ik ga eten. Al kom ik deze
namiddag terug vissen, hoor.”

Adrien Depuydt komt hier al sinds eind vorige eeuw. “Pas in 2003 ving ik mijn eerste vis.”



“Op een namiddag vang je
enkele kilo's witvis.”



“Als ik vis vergeet ik soms de tijd.”



Vispassages stimuleren migratie

Noodzakelijke schakel in tocht naar paaigebied

Als de lente zich van haar warmere kant laat zien, komt de vismigratie op gang. Paairijpe vissen migreren stroomopwaarts, op weg naar een geschikte plaats om voor nageslacht te zorgen. Tijdens die migratie komen ze soms onoverbrugbare obstakels tegen zoals stuwen en sluizen. Vispassages helpen hen daar voorbij. Het goed functioneren van deze passages is dan ook cruciaal. Onderzoek naar de vismigratie via passages op de Kleine Nete en de Poekebeek geeft een bemoedigend beeld. De vissen raken er vlot door.



Van elke vis worden soortnaam, lengte en gewicht genoteerd.



Getijden in de Kempen

In Grobbendonk staat een watermolen aan de Kleine Nete. De stuw van deze molen is pas het eerste vismigratieknelpunt vanaf de Noordzee. De getijden zijn tot hier waarneembaar. Om de stuw te omzeilen, legde de Vlaamse Milieu-maatschappij (VMM) een vistrap aan. Die bestaat uit twaalf drempels van gemiddeld vijftien centimeter om het hoogteverschil te overbruggen. De vissen kunnen die drempels passeren op hun tocht stroomopwaarts of –afwaarts. Ook in Kasterlee legde de VMM een gelijkaardige vistrap aan.

Het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) onderzocht beide passages op de Kleine Nete. Voor het onderzoek werd op het einde van de vistrap een tijdelijke vangstconstructie gebouwd. De vissen werden daar gevangen in twee fuiken. Medewerkers van het INBO ledigden de fuiken elke dag. Ze noteerden van alle gevangen vissen de soortnaam, de lengte en het gewicht. Nadien lieten ze de vissen weer vrij voorbij de vistrap zodat die ongehinderd hun reis konden verderzetten.

Zeeprík en bot in de Kleine Nete

Raf Baeyens is medewerker van het INBO. Zijn oordeel is positief: "Je mag gerust spreken van een succes. Tijdens de 21 meetdagen vingen we 23 verschillende soorten in onze vistrap-

“Tijdens de 21 meetdagen vingen we 23 verschillende soorten in onze vistrapfuiken.

En daar waren een paar opmerkelijke exemplaren bij, zoals Europese meerval en bot, maar ook de Europees beschermde rivieren zeeprík. Van riviergrondel en blankvoorn vingen we de meeste exemplaren. Het viel ons wel op dat we erg weinig blankvoorns ouder dan twee jaar vingen. Hoe dat precies komt, zullen we nog verder onderzoeken. De sterk wisselende temperatuur tijdens de onderzoeksperiode zorgde mogelijk voor een onregelmatig verloop van de paaitrek. Vissen zijn daar zeer gevoelig voor.”

Tussen zout en zoet water

Dat de vispassages de vismigratie bevorderen, stelde Raf Baeyens met eigen ogen vast. "We vingen twee zeepríken en een bot in Grobbendonk en zelfs een rivierprík in Kasterlee dat nog verder stroomopwaarts ligt. Dat toont het belang van deze passages aan voor vissoorten die tussen zout en zoet water migreren. Zo kunnen ze hun leefgebied, dat zich uitstrekt van de zee tot de Kempense beken, weer volledig benutten. Ook de Chinese wolhandkrab, een niet-inheemse soort, heeft zoet



Zeeprík raakt tot voorbij Grobbendonk. © INBO



Tijdens het onderzoek worden de fuiken elke dag geledigd.

Zeker
32.000
 gevangen
 krabben

en zout water nodig. We vingen massaal veel jonge krabben in Grobbendonk, zeker zo'n 32.000. De krab is ook de Kleine Nete jammer genoeg aan het koloniseren. Daarom wordt gewerkt aan methodes om deze ongenode gast stelselmatig te verwijderen."

Om de vispassage te evalueren, wordt ook gekeken naar het type vis dat er door zwemt. Jonge visjes en soorten met slechte zwemcapaciteiten wijzen op een goede passeerbaarheid. En zowel in Kasterlee als Grobbendonk vingen de onderzoekers effectief

jonge exemplaren. Blankvoorn en kolblei van amper drie centimeter of rivieronderpad van nog geen vier centimeter: als zij door de passage raken, dan kunnen grotere exemplaren dat hoogstwaarschijnlijk ook.

Zuiver water, minder vis

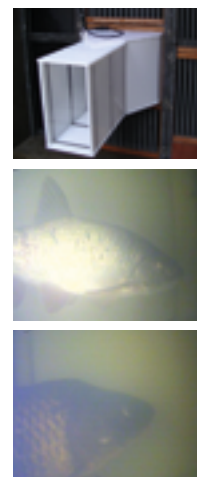
Tijdens het onderzoek werden op beide locaties samen zo'n 3.700 vissen gevangen. Dat is niet spectaculair veel. Maar dat wijst in dit geval niet op problemen met de vispassages. In de Kleine Nete is er gewoon geen hoge



"De Chinese wolhandkrab koloniseert ook de Kleine Nete."



Vissen kunnen de drempels in de vispassage in Kasterlee overbruggen. © ANB



In de Wit-vispassage in Nevele werden de vissen permanent geregistreerd.
© VisAdvies

“ Vissen reageren anders als ze in een nieuwe omgeving komen. Ze gaan niet zomaar in een nieuwe vispassage, maar blijven eerst behoedzaam rondzwemmen.

visbiomassa. Dat is in dit geval ook goed nieuws, want het wijst op de goede waterkwaliteit. “Eén van de beste in Vlaanderen”, aldus Raf Baeyens. “De Kleine Nete wordt gevoed door regenwater en ondiepe kwel (lokaal grondwater – red.). Dat bevat weinig voedingsstoffen en dat heeft gevolgen voor de verdere voedselpiramide. Vroeger kwam de rivier bij overstromingen meer in contact met de valleigronden. Daardoor kwam er meer voedsel in het water en waren er dus ook meer vissen. Daartegenover staat wel dat vandaag in de Kleine Nete ruim dertig verschillende soorten rondzwemmen.”

Behoedzame vissen

Ook aan de monding van de Poekebeek in Nevele werd een vispassage aangelegd. Dat was nodig om een knelpunt te omzeilen dat ook hier wordt gevormd door een stuw. De beperkte ruimte maakte een ander type vispassage noodzakelijk. In een zogenaamde De Wit-vispassage zwemmen de vissen door een constructie van elkaar opvolgende bakken. Dat doen ze in een zigzagpatroon waardoor ze stroomopwaarts raken.

Het Nederlands bedrijf VisAdvies voerde hier het onderzoek uit met een automatisch vistelsysteem. Met elektronica werden de zwemrichting en de grootte van een passerende vis vastgelegd. Permanente videoregistratie met een camera maakte het mogelijk om de soort te bepalen. En die beelden leren ons ook meer over het gedrag van de vissen, vertelt onderzoeker Quincy de Bruijn van VisAdvies. “Vissen reageren anders als ze in een nieuwe omgeving komen. Ze gaan niet zomaar in een nieuwe vispassage, maar blijven eerst behoedzaam rondzwemmen. Ze gaan als het ware twee stappen vooruit en zetten er dan eentje terug.”

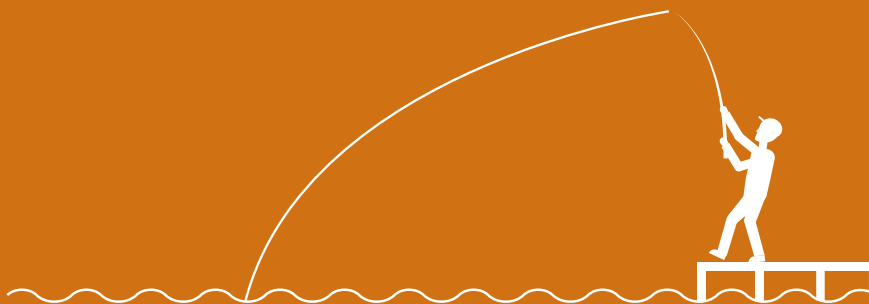
Aanlokkelijk warm water

De passage op de Poekebeek werkt goed, vindt Quincy de Bruijn. Ze laat het warmere water

uit de Poekebeek immers vlot in het Afleidingskanaal van de Leie stromen. “Dat warmere water uit de Poekebeek vormt in het kanaal een lokstroom voor vissen die willen paaien. De Poekebeek is een paai- en opgroeigebied en dat is ook positief voor het visbestand in het kanaal. Na enkele jaren in de Poekebeek migreert de vis immers naar het kanaal.”

Het onderzoek registreerde de migratie in de andere richting, naar het paaigebied. Uit de resultaten blijkt dat twaalf soorten van verschillende lengte via de passage in de Poekebeek raken. “De vispassage werkt goed”, vindt Quincy de Bruijn. “In de onderzoeksperiode steeg de stroomsnelheid niet boven de 0,7 meter per seconde. Die vormt dus geen barrière voor de vissen. De snelste vis passeerde in acht minuten, dat was een winde. De gemiddelde passageduur lag rond de dertig minuten. We hebben geen aanwijzingen dat kleinere vissen minder gemakkelijk kunnen passeren. Belangrijk is wel dat men de passage regelmatig controleert op verstoppingen. De doorzwemvensters zijn vrij klein. Een grote tak kan zorgen voor een ophoping van vuil, waardoor de vis er niet meer door kan.”

Vangsten die je niet snel vergeet



Blauwe zwemkrab in de Antwerpse haven. © Karel Mols



De mysterieuze 'sluierzeelt'. © Michel Van Ransbeeck



Regenboogforel: uit de Boven-Schelde of de Verenigde Staten? © Walter Van de Velde

Gladiator voelt zich thuis in de Antwerpse haven

Hengelaars zijn al lang niet meer verbaasd als ze een krab ophalen uit onze binnenwateren. Vooral de Chinese wolhandkrab duikt vaak op. De blauwe zwemkrab die Karel Mols opviste uit de Antwerpse haven is echter een geval apart. De fel blauw gekleurde poten met rode scharen en het vervaarlijk uitzierende rugschild geven dit assertieve beestje de allures van een Romeinse gladiator. De blauwe zwemkrab komt oorspronkelijk van de Amerikaanse Atlantische kust en is daar een gegeerde delicatessen. In 1993 werd het eerste levende exemplaar waargenomen in de Zeeschelde ter hoogte van Doel. Sindsdien is een populatie gevestigd in de Zeeschelde en de Antwerpse haven.

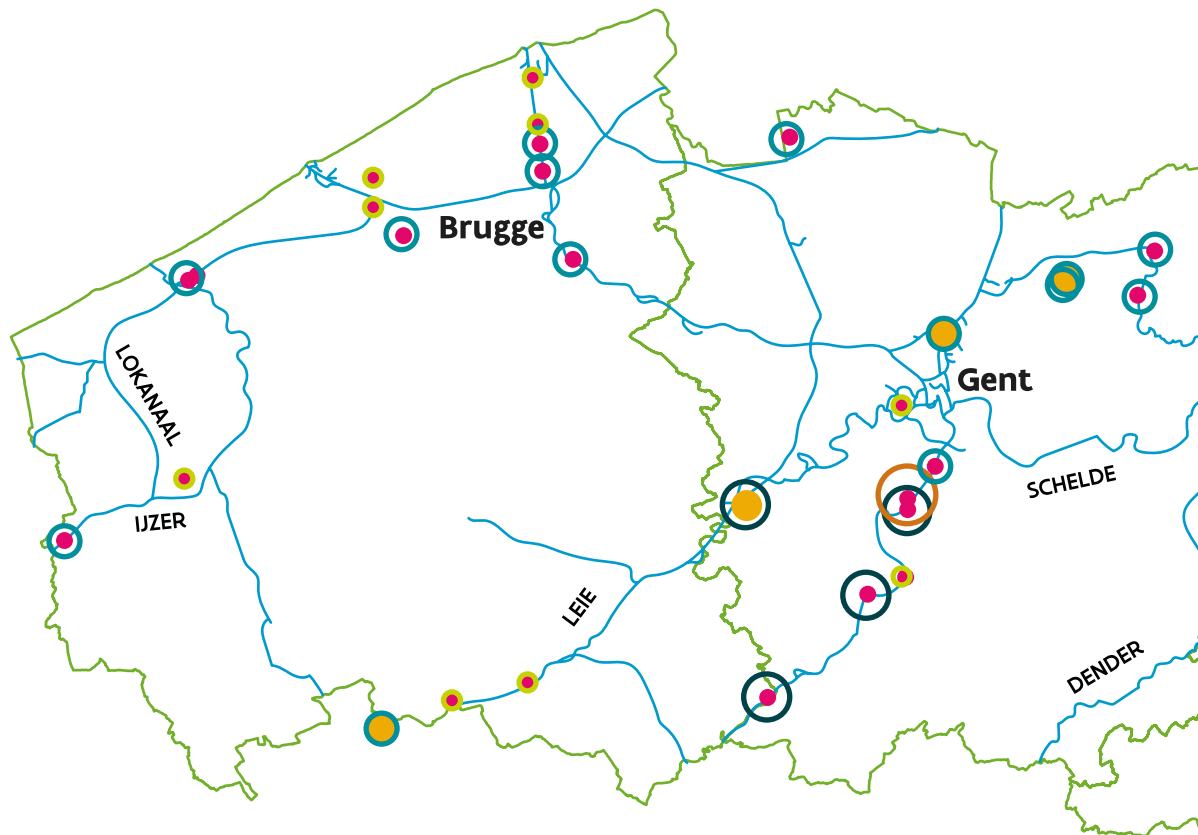
Een nieuwe soort gevangen?

Soms herkent een hengelaar de vis aan zijn lijn, maar voelt hij dat er iets niet klopt. Dat overkwam Michel Van Ransbeeck. "Tijdens het vissen met de vaste stok, kreeg ik een aanbeet op een made. Na een leuke dril haalde ik tot mijn verbazing een heel bizarre vis boven. Het leek wel een zeelt, maar dan met heel bijzondere vinnen." Zelfs visserijbiologen kunnen deze merkwaardige vangst niet meteen thuisbrengen. De vis lijkt een kruising van een zeelt en een sluierstaartgoudvis die we dan maar 'sluierzeelt' dopen. Misschien weet jij wel welke vis Michel aan de haak sloeg? Laat het zeker weten aan de redactie van Vislijn. Wij zijn namelijk ook benieuwd.

Regenboogforel met Amerikaanse allures

De regenboogforel is één van onze bekendere vissoorten. Meestal wordt er op gehengeld aan afgesloten vijvers en plassen. Deze Noord-Amerikaanse zalmachtige werd in Europa ingevoerd als consumptie- en sportvis. Maar in het wild plant de regenboogforel zich hier niet voort. De soort kende een succesvolle verspreiding over bijna alle continenten. Maar in de Verenigde Staten zelf is de regenboogforel op veel plaatsen bedreigd. En dat geldt vooral voor de trekkende vorm of stealhead die migreert tussen zoet en zout water. Sporadisch worden in Vlaamse beken en rivieren ontsnapte regenboogforellen gevangen. Als kweekvis missen ze meestal het gave uiterlijk van hun wilde soortgenoten. Maar de vangst van Walter Van de Velde is daarop een uitzondering. Hij ving in de Boven-Schelde een exemplaar dat zo uit een Amerikaanse rivier lijkt te zijn weggezweven.





Zelf gevangen paling: beter niet op je bord

“Dramatisch weinig paling in Vlaamse wateren”

Als vette roofvis is paling een goede graadmeter voor de gezondheid van ons visbestand. Helaas tonen verschillende onderzoeken geen rooskleurig beeld. De Vlaamse wilde paling bevat een heleboel toxische stoffen. Consumptie van zelf gevangen paling is dan ook geen goed idee, vertelt onderzoeker Claude Belpaire.

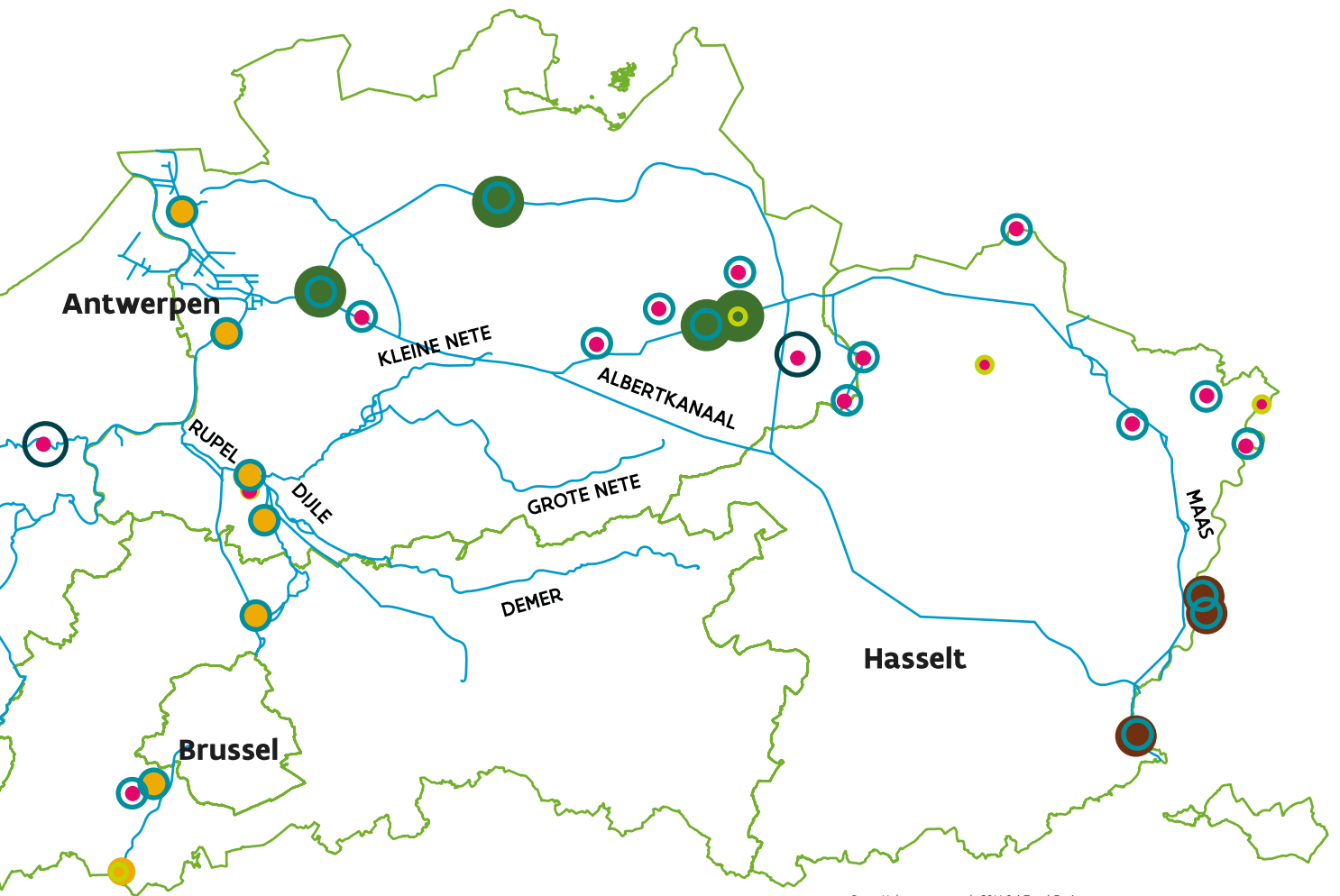
Hoe is het gesteld met de Vlaamse paling?

Claude Belpaire (onderzoeker INBO – Instituut Natuur- en Bosonderzoek): “Om op die vraag te antwoorden, kijk je best naar het aantal glasaaltjes dat toekomt in Nieuwpoort. Dat is een goede manier om het succes van de paling te meten. Het resultaat is dramatisch. In de jaren '80 kwam er jaarlijks zo'n zes- tot achthonderd kilo glasaaltjes toe in

Nieuwpoort. Vandaag is dat nog maar één tot drie kilo. Europees onderzoek toont aan dat op andere plaatsen de situatie ook niet bepaald goed is. Het palingbestand is er dus zwaar op achteruit gegaan.”

Van waar komt die opmerkelijke daling?

“Zet tien wetenschappers bij elkaar en je krijgt tien verschillende verklaringen. Waarschijnlijk is



Bron: Malarvannan et al., 2014 Sci Total Environ



Toxische stoffen: dit zijn de boosdoeners

Verschillende onderzoeken tonen de aanwezigheid van toxische stoffen in Vlaamse wilde paling aan. Dit zijn de belangrijkste.

- Metalen zoals cadmium en lood
- PCB's vormen een groep zeer giftige stoffen die nu verboden zijn, maar voor heel wat toepassingen werden gebruikt: van kunststoffen tot transformatoren
- Pesticiden zoals het verboden DDT
- Dioxines zijn schadelijke stoffen die vrijkomen bij verbranding
- Gebromeerde vlamvertragers worden gebruikt om materiaal minder brandbaar te maken
- Kleurstoffen worden bijvoorbeeld gebruikt in de textielindustrie

het een combinatie van verschillende factoren. Denk daarbij aan de druk van de visserij, de hindernissen tijdens de migratie en de verontreiniging van het water, al is er op dat vlak gelukkig een sterke verbetering. Verder waren er in de jaren '80 de infectie door een Aziatische zwemblaasparasiet en de toename van het aantal aalscholvers. Ook de opwarming van het water kan een rol spelen door de veranderingen in de stromen in de oceaan."

"De laatste mogelijke oorzaak zijn de vele pollutanten die in ons water zitten. In ons milieu zitten veel PCB's, DDT's en andere pesticiden (zie kaart), maar ook zware metalen. Dit is hoofdzakelijk te wijten aan historische vervuiling. Voor PCB's en sommige pesticiden is er een daling en dat is hoopgevend. Maar op behoorlijk wat plaatsen blijft de aanwezigheid van PCB's veel hoger dan de norm. Voor andere stoffen zien we echter geen daling. En dan zijn er nog meer

recente toxische stoffen die we voor het eerst meten in vissen. Denk daarbij aan gebromeerde vlamvertragers, kleurstoffen, fluorhoudende stoffen.”

“Al deze stoffen komen in het water. Ze bezinken in het sediment of worden opgenomen door plankton. Ongewervelde organismen, stekelbaarzen en andere kleine visjes eten dat op. En op hun beurt worden zij weer door palingen opgegeten. Zo verspreiden die toxische stoffen zich in de voedselketen. En omdat de paling daarin redelijk hoog staat, concentreren die toxische stoffen zich in deze soort. Komt daarbij dat paling een vette vis is die gemakkelijk vetoplosbare toxische stoffen opslaat.”

Wat doen al die toxische stoffen met de paling?

“Er zijn verschillende mogelijke gevolgen. De toxische stoffen komen via de paling in de eitjes met misvormde palinglarven als gevolg. Ook is er een risico op hormonale verstoring zoals vrouwelijking. Uit onderzoek weten we dat de helft van de mannelijke blankvoorns in Vlaanderen eitjes heeft. Ook voor de paling kan dat het geval zijn. Door zijn hoge vetgehalte stapelt die de toxische stoffen immers nog meer op dan de blankvoorn. Die hormonale verstoring leidt tot

niet, ofwel komen ze er aan in zo'n slechte conditie dat ze amper nog nakomelingen kunnen voortbrengen.”

En wat zijn de gevolgen van de vervuiling voor de mens?

“In 2016 heeft men in Nederland de bloedspiegels van hengelaars onderzocht. Wie al eens een zelf gevangen vis uit een vervuilde rivier at, had tot tien keer meer PCB's en dioxines in het bloed dan wie dat niet deed. Tien keer meer, dat is heel veel in toxicologische termen. Als je regelmatig zelf gevangen vis eet, dan krijg je die toxische stoffen dus binnen.” “Consumptie van die stoffen kan gevolgen hebben op de vruchtbaarheid. En het kan leiden tot gedrags- en ontwikkelingsstoornissen bij kinderen. Er zijn misschien mensen die zeggen 'Ik ben 87 en at altijd paling. Ik heb geen probleem'. Maar deze toxische stoffen zijn een sluipend gif dat zich vooral bij jonge mensen manifesteert.”

Wat kunnen we doen om de toestand van de paling te verbeteren?

“Er is sinds 2007 een Europese Palingverordening. Die streeft naar een herstel van de palingstocks in Europa. Meer bepaald zou

bevat verschillende maatregelen. Denk aan het wegwerken van migratieknelpunten, het installeren van visvriendelijke pompgemalen, het verbeteren van de waterkwaliteit en de sanering van de kwaliteit van de waterbodem. Dat zijn maatregelen waarvan de gevolgen eerder op lange termijn zichtbaar worden. Verder doet men beperkt aan het uitzetten van glasaal. Men pakt stroperij aan en er wordt aan sensibilisering gedaan.”

“Mijn advies is duidelijk: eet geen zelf gevangen paling of andere roofvis. Om te beginnen is de paling een bedreigde diersoort. En bovendien zit hij dus vol toxische stoffen die je binnenkrijgt als je hem opeet.”

“Mijn advies is duidelijk: eet geen zelf gevangen paling of andere roofvis.”

voortplantingsproblemen en een tekort aan gezonde mannelijke vissen.”

“Tenslotte weten we ook dat het vetgehalte van de Vlaamse paling daalt. En dat kan het gevolg zijn van chemische stress doordat er te veel polluenten in het beestje zitten. Minder vet, dat betekent minder brandstof om de zesduizend kilometer naar de Sargaso-zee te overbruggen. Gevolg: ofwel raken de palingen daar

Vlaanderen veertig procent van de verwachte biomassa aan migrerende zilverpaling moeten behalen. Uit de laatste rapportering in 2015 blijkt dat we helemaal niet aan dat cijfer komen. Voor de Schelde zou er 184 ton moeten wegtrekken, maar in de praktijk is dat maar 21 ton (11,5%). En voor de Maas komen we maar aan 400 kilo (4%), terwijl het doel bijna 12 ton is.”

“Het Vlaamse Palingbeheerplan

Het leven van een paling

Palingen kennen een heel bijzondere levensloop. Hun leven begint in de Sargassozee, in het westen van de Atlantische Oceaan. Als zogenaamde wilgenbladlarfjes migreren ze door de oceaan tot aan het Europese continentaal plat, de ondiepere zone rond het continent. Daar ondergaan ze een gedaanteverwisseling tot glasaaltjes. Deze jonge, transparante visjes trekken de IJzer en de Schelde op. Ze hebben er dan een tocht van zesduizend kilometer op zitten. Gaandeweg groeien ze tot grotere, bruingele palingen. Tijdens hun leven in zoet water zijn ze erg standvastig als ze voldoende voedsel vinden. Wanneer de palingen geslachtsrijp worden, wordt hun kleur zilverachtig. Ze zijn dan tien tot vijftien jaar oud. Deze zilverpalingen krijgen een impuls en keren terug naar de Sargassozee. Daar paaien ze, waarna ze sterven. En zo is de cirkel rond.



NUTTIGE ADRESSEN VISLIJN 2018

INFOLOKET OPENBARE VISSERIJ PROVINCIALE VISSERIJCOMMISSIES

Heb je een vraag over de openbare visserij? Wens je meer informatie over visserijregelgeving, viswateren, visrechten, vissoorten en visstandbeheer? Neem dan contact op met de Visserijcommissie in je provincie.

WEST-VLAANDEREN

Proosdij, Burg 2B, 8000 Brugge
Tel. 050 40 58 04
visserijcommissiewvl@gmail.com
visserijcommissiewvl.wordpress.com

OOST VLAANDEREN

Woodrow Wilsonplein 2, 9000 Gent
Tel. 09 267 78 02
pvc@oost-vlaanderen.be

ANTWERPEN

Italiëlei 4 bus 16, 2000 Antwerpen
Tel. 03 204 03 35
visserijcommissieantwerpen@gmail.com

VLAAMS-BRABANT

VAC, Diestsepoort 6 bus 75, 3000 Leuven
Tel. 016 66 63 17
patricia.leenaerts@vlaanderen.be

LIMBURG

Universiteitslaan 1, 3500 Hasselt
Tel. 011 23 72 90
pvc.limburg@bz.vlaanderen.be



BEHEER VAN DE VISSTAND EN DE VISSERIJ / AGENTSCHAP VOOR NATUUR EN BOS

Het Agentschap voor Natuur en Bos staat in voor het beheer van de visstand, het behoud van de visserij en de naleving van de visserijwetgeving.

MEER INFORMATIE

Agentschap Voor Natuur en Bos
Havenlaan 88 bus 75
1000 Brussel
visserij.anb@vlaanderen.be

VRAGEN OVER HET VISVERLOF?

Een duplicaat aanvragen bij verlies of diefstal
visverlof@vlaanderen.be

GETUIGE VAN EEN MASSALE VISSSTERFTE?

Neem zo snel mogelijk contact met de lokale politie of de milieudienst van je gemeente.

NATUURINSPECTIE

Natuurinspectie staat in voor de naleving van de visserijwetgeving. Visstroperij of andere ernstige inbreuken op de visserijwetgeving kan u melden bij Natuurinspectie:

INSPECTIEREGIO WEST (PROVINCIE WEST-VLAANDEREN EN OOST-VLAANDEREN)

Tel. 0474 30 14 28
natuurinspectie.west.anb@vlaanderen.be

INSPECTIEREGIO MIDDEN-VLAANDEREN (PROVINCIE ANTWERPEN EN ARRONDISSEMENT HALLE-VILVOORDE)

Tel. 03 224 62 48
natuurinspectie.middenvlaanderen.anb@vlaanderen.be

INSPECTIEREGIO OOST (PROVINCIE LIMBURG EN ARRONDISSEMENT LEUVEN)

Tel. 011 74 25 03
natuurinspectie.oost.anb@vlaanderen.be

Depotnummer: D/2017/3241/256

Uitgave: januari 2018

Meer info over het Agentschap voor Natuur en Bos:
www.natuurenbos.be

Je **visverlof**
online aanvragen?
www.visverlof.be